

Jubilej Marije Janežič

Letos praznuje 80-letnico profesorica in leksikografka Marija Janežič. Čeprav si jubilantka želi, da bi ta trenutek njenega življenja zdrsnil čimbolj neopazno v preteklost, to vendarle ni mogoče, tako zaradi njenega dela, kot tudi zaradi njene prijaznosti do vseh, s katerimi se je srečevala v življenju.

Rodila se je kot najstarejša od štirih otrok učiteljema Tereziji in Francetu Janežič, ki sta tedaj učiteljela na Krki na Dolenjskem. Otroška leta je preživljala na Polici pri Grosupljem, rojstnem kraju svojega očeta. Tu so se starši ustalili, si postavili dom in bili ne le učitelji in vzgojitelji mnogih generacij, ampak tudi vsestranski svetovalci, pomočniki v težavah in zgled v gojenju čebel in cvetja. Mama jo je že kot petletno punčko vključila v razred in od tedaj so knjige postale njene dobre prijateljice. Gimnazijo je obiskovala v Ljubljani, prve tri razrede pri uršulinkah, nato pa na poljanski gimnaziji. V šolskem letu 1938/39 se je vpisala na slavistiko in 1943. leta diplomirala, vendar ni šla takoj v službo, ker to zaradi vojnih razmer ni bilo mogoče.

V šolskem letu 1945/46 je dobila najprej dekret za gimnazijo na Jesenicah, nato pa takoj za gimnazijo v Trbovljah, kjer je učila 15 let. Stanovala je največ časa v podstrešni sobici, ki ji jo je dala na razpolago učiteljska družina Plavšakovih, pri katerih je bila zmeraj dobrodošla tudi v njihovi topli kuhinji. V Trbovljah se je izkazala predvsem kot odlična pedagoginja, mentorica mladim profesorjem, zaradi načitanosti bogat in ustrežljiv vir podatkov in požrtvovalna delavka v kulturnem življenju v kraju. Ves čas je bila lektorica v amaterskem gledališču. Svoje pedagoške izkušnje je posredovala s predavanji na tako imenovanih aktivih. Trbovljam in šoli je podarila svoja najlepša leta, ko je bila polna energije in življenjske vedrine.

Leta 1961 je bila povabljenja na Inštitut za slovenski jezik pri SAZU, ker so tedaj začeli pospešeno pripravljati slovar knjižnega jezika. Zardi poznavanja knjižnega jezika, leksike, zanimanja za govorni jezik in velike delavnosti je bila pomembna pridobitev za inštitut. Ob njenem prihodu je bil poudarek na izbiranju besedja iz knjig, revij in časopisov, izpisovanju, opremljanju izpisov z gesli in urejanju gradiva. Pri tem je pomagalo veliko zunanjih sodelavcev, ki jih je bilo treba voditi, jim svetovati in jim biti kar naprej na razpolago. Prostega časa ni imela, saj je bila prvo desetletje na inštitutu tudi po dvanajst ur na dan. Uredniški odbor je tedaj že tudi začel pripravljati dokončno podobo slovarskih člankov za posamezne besedne vrste. Pri tem se je odprlo vprašanje jezikovnih zvrsti, ki v našem jezikoslovju še ni bilo obdelano. Tedaj je bila skupaj s Stanetom Suhadolnikom pritegnjena k tej nalogi, ob čemer je nastala njuna razprava Plasti in pogostnost leksike (JiS 1962/63, str. 43). Večino časa je delala kot sestavljalka geselskih člankov, med njimi tudi veliko obsežnih, in končna pregledovalka ter usklajevalka že pripravljenih člankov ob dokončni izdelavi rokopisa (od 1. do 4. knjige). Leta 1982 se je upokojila, vendar je delala še dve leti. V takratni uradni hierarhiji je napredovala do strokovne svetnice, ni pa bila sprejeta med člane glavnega uredniškega odbora, kar bi glede na svoje delo lahko bila. Pri delu za slovar se je posebej specializirala za ponazorjalno gradivo (Marija Janežič, Ilustrativno gradivo, Naši razgledi 1970, str. 140), pa tudi za druga slovarska vprašanja. Tako je za interni priročnik za redaktorje (Napotki za redakcijo) pripravila poglavja o sinonimih, ponazorjalnemu gradivu in razlagah. Bila je tudi mentorica mladih sodelavcev in poleg Lina Legiša bogat vir vedenja o posameznih besedah za svoje sodelavce. Kljub zaposlenosti z redakcijo je še zmeraj našla čas za zbiranje besedja. S tega stališča je pregledala mnogo knjig, med drugimi na koncu tudi sveto pismo. Ves čas je zbiralala

aktualno besedje iz tekočega branja, ga izpisovala, kar dela še zdaj in s tem pomembno bogati inštitutsko zbirko.

Omeniti je treba še njeno sodelovanje s Stanetom Suhadolnikom pri nekaterih člankih, za katere je zbirala gradivo in deloma pomagala tudi pri analizi, kot je rečeno v opombi. Tako se je za članek Sonce v Cankarjevem delu (Obdobja 1983, 4/2, str. 223) prebila skozi vse Cankarjevo delo, za članek Šolar-Ramovšev načrt za slovar knjižnega jezika (SR 1997, št. 3–4, str. 558) skozi zadevni arhiv na SAZU-ju in v NUK-u, pri članku Jezikovna analiza Svetega pisma nove zaveze (1984) (SR 1993, str. 445) pa ni posebej navedena.

Pomembno je delovala kot lektorica mnogih del in publikacij. Tu naj bo omenjeno le njeno lektorstvo Grosupeljskega zbornika in Obzornika za matematiko in fiziko.

Prikaz mnogovrstnosti zanimanj M. Janežič bi bil pomanjkljiv, če ne bi omenili njenega velikega zanimanja za slovenske kraje in ljudi. Rada potuje, v študentskih letih se je zanesla na svoje noge, kolo, kot profesorica se je med prvimi ženskami vozila z mopedom, potem pa je za te poti začela uporabljati avto. Posebno ji je pri srcu Koroška, kjer je preživljala počitnice, če je bilo le mogoče. Prav nič čudno ni, da se zdaj v sodelovanju z Jakobom Müllerjem posveča zbiranju domoznanskih prispevkov za nekdanjo občino Grosuplje. Pogledala je že celotne Bleiweisove Kmetijske in rokodelske novice, začela pa je tudi z izpisovanjem Slovenca. Tako si izpopolnjuje bogato zakladnico vedenja o domačih krajih in ljudeh, ki jo rada odpira vsakomur.

Naj na koncu poudarimo še njeno prijaznost in velikodušnost. Z veseljem se je spominjajo njeni dijaki, priljubljena je med kolegi in zna gojiti iskreno prijateljstvo. V zadregi je zmeraj pripravljena pomagati, v prijetni družbi pa pozna šalo in pesem. Želimo ji še dosti dobre volje in zdravja, da bo lahko delala, kar jo veseli.

Ivana Černelič
Ljubljana